

“Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen "hukuk devleti"; eylem ve işlemleri hukuka uygun ve insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devleti ifade etmektedir. Bununla birlikte, Anayasa'nın 36. maddesinde, adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı güvence altına alınmış; 40. maddesinin 1. fıkrasında, Anayasa ile tanınmış hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahip olduğu; aynı maddenin 3. fıkrasında, kişinin, resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zararın kanuna göre Devletçe tazmin edileceği; 125. maddesinde de, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu kurala bağlanmıştır.

Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese, hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlamaktadır. Bunun için söz konusu başvuru yollarının sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp uygulamada da etkili olması ve başvuru makâmının ihlal iddiasının özünü ele alma yetkisine sahip bulunması gereklidir. Başvuru yolunun ancak bir hak ihlali iddiasını önleyebilmesi, devam etmekteyse sonlandırabilmesi veya sona ermiş bir hak ihlalinin karara bağlanabilmesi ve bunun için uygun bir giderim sunabilmesi hâlinde etkililiğinden söz etmek mümkün olabilir .

Bu bağlamda, kamu makamlarının hukuka aykırı fiilleri nedeniyle maddi ve manevi yönden zarara uğradığını iddia eden bireylere zararların giderilmesi için idari ve yargısal mercilere başvurma imkânının tanınması Anayasa'nın 40. maddesi gereğidir.

Uyuşmazlıkta uygulanacak kural niteliğinde bulunan 7089 sayılı Kanun'un 2. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesinde yer alan, "Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz." düzenlemesi ile, Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılan kişilerden yine Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevine iade edilenlerin herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacakları kurala bağlanmıştır.

Olağanüstü hal tedbirleri kapsamında terör örgütlerine veya devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu kararlaştırılan yapı, oluşum veya gruplarla iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen kişiler Kanun Hükmünde Kararname eki listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılmışlardır. Bu kişilerin yine Kanun Hükmünde Kararname eki listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle göreve iade edilmesi, olağanüstü tedbirin sebep unsurunun gerçekleşmediği, başka bir deyişle bu kişilerin herhangi bir örgüt ya da yapıya iltisakı veya bunlarla irtibatlarının belirlenemediği ve hukuka aykırı olarak kamu görevinden çıkarıldıklarının kanun koyucu tarafından tespit edildiği anlamına gelmektedir.

Bununla birlikte, Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevine iade edilen kişilerin, tedbir süreci nedeniyle maddi ve manevi yönden zarara uğramaları söz konusu olabilir.

Dolayısıyla, olağanüstü hal kapsamında hukuka aykırı bir şekilde haklarında tedbir uygulanan kişilerin uğrayabilecekleri maddi ya da manevi zararların giderilmesi için gerekli idari ve yargısal yollara başvurma imkânının tanınması gerekir.

Oysa, 7089 sayılı Kanun'un 2. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesindeki anılan düzenleme ile Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevine iade edilen kişilerin görevden çıkarılmaları nedeniyle uğrayabilecekleri maddi ve manevi zararların giderilmesi için herhangi bir idari mercie ya da yargı merciine başvurma imkânı tanınmamaktadır.

Bu durumda, Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle göreve iade edilen kişilerin, tedbir işleminin haksız uygulanmasından dolayı uğrayabilecekleri maddi ve manevi zararları giderme fırsatını ortadan kaldıran, diğer bir ifadeyle kamu makamlarının hukuka aykırı uygulamaları nedeniyle zarara uğradığını iddia eden kişilere herhangi bir idari mercie başvurma ya da yargı merciinde dava açma imkânı vermeyen anılan düzenleme, Devletin kişinin maddi ve manevi varlığına yönelik müdahalelere karşı etkili giderim mekanizması sağlama yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır.

Bu itibarla, 7089 sayılı Kanun'un 2. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesindeki anılan düzenlemenin, Anayasa'nın 2., 36., 40. ve 125. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

AÇIKLANAN NEDENLERLE:

1-Davaya bakmakta olan mahkemenin, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakacağını düzenleyen Anayasa'nın 152. maddesi ile 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin 1. fıkrası gereğince; 07/02/2018 tarih ve 7089 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 2. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesinde yer alan, "Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz." kuralının Anayasa'nın 2., 36., 40. ve 125. maddelerine aykırı olduğu kanısına ulaşılması nedeniyle, bu kuralın iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına;

2- Anayasa Mahkemesinin konu hakkında vereceği karara kadar işbu davanın esas hakkında verilecek hükmün geri bırakılmasına (ertelenmesine), beş ay içinde Anayasa Mahkemesince bir karar verilmezse davanın yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırılmasına,

3- Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usûlleri Hakkında Kanun'un 40. maddesi uyarınca işbu kararın aslı ile birlikte, işbu karara ilişkin görüşme tutanağının, dava dilekçesinin ve dosya içindeki diğer tüm evrakların onaylı örneklerinin dizi listesine bağlanarak Anayasa Mahkemesine gönderilmesine,

4- İş bu ara kararının bir örneğinin davanın taraflarına tebliğine, 17/10/2024 tarihinde karar verildi."